

WERK MONDIALISERING TECHNOLOGIE GROEN & GELD GELD

Zonder verliezers geen winnaars

Heb je geen baan, dan heb je gefaald. Door deze manier van denken verliezen werklozen vaak hun zelfrespect. Sociologe Judith Elshout pleit ervoor succes én falen te relativieren.

Door Nanda Troost

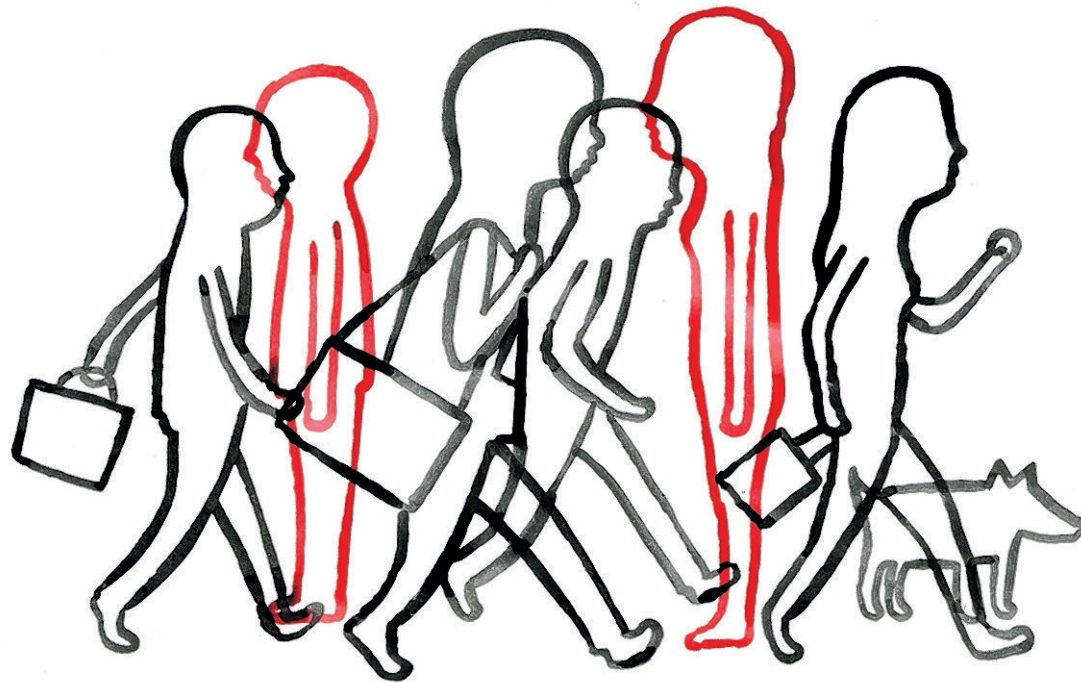
Is een loodgieter minder verdienstelijk dan een topbestuurder? Is een vmbo-diploma minder waard dan dat van het vwo? Nee, zegt sociologe Judith Elshout (30), die als promovenda aan het Amsterdam Institute for Social Science Research onderzoek doet naar 'zelfrespect in een meritocratische samenleving'. 'We zijn niet gelijk, maar wel gelijkwaardig. Laten we de verschillen tussen mensen omarmen.'

Elshout: 'Een zo hoog mogelijke opleiding lijkt het devies, maar een samenleving zonder bijvoorbeeld schoonmakers functioneert niet. We zijn allemaal nodig. Het is niet voor niets dat de staking van schoonmakers over respect ging.'

Uit haar onderzoek blijkt hoe belangrijk werk is geworden voor iemands zelfrespect, en vooral ook hoe miskend mensen zich voelen als ze werkloos zijn geworden. 'Veel werklozen voelen zich niet erkend en gewaardeerd. Ze hebben het idee dat de buitenwereld tegen ze aankijkt alsof ze nutteloos zijn en niet genoeg hun best doen. Je bent niets als je geen baan hebt. Een werkloze voelt zich in de ogen van anderen een parasiet, verliest zijn zelfrespect', aldus Elshout die bij haar onderzoek hulp krijgt van Linda Prast die veel werklozen via sociale media bevroeg naar hun ervaringen en opvattingen.

Als mensen met elkaar in gesprek raken, is de vraag altijd: 'Wat doe je?', zegt Elshout. 'En dan wordt niet verwacht dat je zegt dat je moeder bent, of voor je zieke oma zorgt, laat staan dat je werkloos bent. Het onderwijs biedt tegenwoordig gelijke kansen voor iedereen. We zijn opgegroeid met het idee dat je alles kunt bereiken als je maar diploma's hebt. En neem de tv-programma's: hoeveel gaan er niet over het ontdekken van talent? Je hebt dus een baan, je bent succesvol. En heb je die niet, dan heb je gefaald.'

Iemand die geen werk vindt, of zijn baan kwijtraakt, denkt dat ande-

Illustratie Claudie de Cleen

Judith Elshout

ren vinden dat dit zijn schuld is, ontdekte Elshout. 'Vergelijk het met iemands liefdesleven. De eerste keer dat een relatie uitgaat overleef je dat wel. Als je voor de tiende keer wordt afgewezen ga je aan jezelf twijfelen en vraag je je af of je misschien niet goed genoeg bent. Ik heb een werkloze gesproken die helemaal niet meer solliciteert, omdat hij dan in elk geval niet steeds weer teleurgesteld wordt. Mensen voelen zich machteloos.'

De maatschappij gaat er steeds meer van uit dat iemand geen foute keuzes meer mag maken. Terwijl dat juist ook weleens goed zou zijn want daar kan je veel van leren, stelt Els-

hout. 'Je ziet deze manier van denken terug in hoe een werkloze denkt. Hij heeft een grote fout gemaakt, want hij heeft geen baan. Dat onbegrip ben ik herhaaldelijk bij werklozen tegengekomen. Ze hebben een opleiding, soms zelfs twee afgeronde universitaire studies. Ze solliciteren op vacatures waarbij ze aan alle eisen voldoen, en toch komen ze niet aan het werk. Het komt dan niet in iemand op om te denken: dat is niet mijn schuld, maar bijvoorbeeld de schuld van de werkgever omdat hij me niet kiest.'

Geïsoleerd

Een werkloze heeft niet alleen een groeiende afstand tot de arbeidsmarkt, maar die komt ook geïsoleerd in de maatschappij te staan. 'Als we vinden dat we een maatschappij hebben van winnaars, moeten we ook beseffen dat er verliezers

Tips

- Kom bij een eerste kennismaking niet te snel op de proppen met de vraag: wat doe je. Of stel die vraag bijvoorbeeld pas nadat je jouw gesprekspartner uitgebreid hebt verteld over jouw vrijwilligerswerk.
- Er moet meer aandacht zijn voor het mogen falen, het 'even niet weten'.
- Verdiensten moeten ruimer worden gedefinieerd. Een topbestuurder kan niet zonder schoonmaker.
- Raak je werkloos, besef dat je zelfrespect ook uit andere bronnen kan halen. Een bijzondere hobby, vrijwilligerswerk, of probeer een stage bij een bedrijf af te spreken.
- Zoek de schuld van werkloos zijn niet te veel bij jezelf. Kijken waar je jezelf kunt verbeteren mag best, maar besef dat de arbeidsmarkt krap is. Als een werkgever zegt dat je niet past in 'het profiel' is dat niet jouw schuld, maar de keuze van dat bedrijf.

'Een zo hoog mogelijke opleiding lijkt het devies, maar we zijn allemaal nodig'

zijn. Want zonder verliezers zijn er ook geen winnaars. Wat mij betreft mag de erkenning die zogenoemde maatschappelijk succesvolle mensen krijgen en zichzelf toeschrijven, best gerelativeerd worden. Dat geldt voor het falen net zo goed. In deze tijden is je maatschappelijke positie niet rotsvast. Ontslag kan iedereen overkomen. Dat is dus geen schande.'

Het is de hoogste tijd dat de opvatting over werk en werkloosheid wordt gemoderniseerd, wordt aangepast aan de veranderde arbeidsmarkt, vindt de onderzoeker. 'Je bent niet meer het bedrijf waar je veertig jaar werkt. De arbeidsmarkt is niet zo statisch meer. Bij flexibilisering van de arbeidsmarkt past een identiteit die vloeibaar wordt. Het draait niet meer alleen om werk. Het zal vaker voorkomen dat iemand tussen twee banen inzit.'

VERDIEN IK WEL GENOEG LOGISTIEK MEDEWERKER: 2.970 EURO

Wegvallen ploegentoeslag bij promotie compenseren?

Dilemma

Winston (36) werkt als logistiek medewerker in de autobranche. Voor deze functie werkt hij in ploegdiensten en daarvoor krijgt hij 21 procent toeslag op zijn salaris. Als logistiek medewerker is Winston verantwoordelijk voor het voorraadbeheer, het ondersteunen van logistieke transacties en het doorstromen van onderdelen naar andere afdelingen van het bedrijf. Zijn baas is tevreden met Winston en hij krijgt naast de 21 procent onregelmatigheidstoeslag 130 euro per maand reiskosten. Hij werkt nu vierenhalf jaar voor het bedrijf, waarvan anderhalf jaar in deze functie. Winston heeft een nieuwe functie aangeboden gekregen,

maar twijfelt. In deze meer coördinerende rol binnen de organisatie hoeft Winston geen ploegdiensten meer te draaien. Zijn salaris gaat met één schaal omhoog, maar door het wegvallen van de onregelmatigheidstoeslag komt hij lager uit. Zijn chef spant zich in om hem hetzelfde salaris te laten behouden, maar personeelszaken doet moeilijk, omdat dat een salarisverhoging van 500 euro zou betekenen. Winston wil weten of hij in zijn recht staat om meer loon te vragen. 'Ik krijg een zwaardere functie, sta hoger ingeschaald maar ga er toch niet op vooruit.'

Advies

Jacco van de Berg van het gelijkna-

mige adviesbureau vindt van niet. Het wegvallen van ploegdiensten betekent nu eenmaal dat dat niet meer gecompenseerd hoeft te worden door een toeslag. 'Omdat je nu geen ploegentoeslag ontvangt, wil je dat dit voor 100 procent gecompenseerd wordt door een hoger basissalaris. Het is je gegund, maar de praktijk is weerbarstiger.'

Van den Berg adviseert Winston met argumenten te komen waarom zijn functieverzwaren een salarisverhoging rechtvaardigt. 'Je kunt ook met je leidinggevende afspraken maken over het volgen van een opleiding tot QA- of QHSE-manager. Dat is een perspectiefvol alternatief voor de inkomsten die je nu misloopt.' Peter van Eijk van

CNV Vakmensen is het met Van den Berg eens. 'Je leidinggevende compenseert je onregelmatigheidstoeslag al in het nieuwe loon, zodat je er niet op achteruit gaat. Wat een fijne chef! In feite hoort je nieuwe functie met bijbehorend salaris los te staan van wat je nu verdient. Je ploegendiensttoeslag is bedoeld om de bezwarende elementen te compenseren. Ik begrijp heel goed dat personeelszaken moeilijk doet. Besef wel dat je er wel degelijk op vooruit gaat. Je bouwt pensioen op over dat hogere brutoloon, en je bent af van die ongemakkelijke ploegdiensten.' 'Count your blessings!', zegt ook Maartje Elderhuis van Berenschot. 'Het maximum van de nieuwe

schaal ligt hoger dan dat van de oude schaal, dus op termijn kan Winstons promotie een hoger salaris betekenen. De fysieke belasting en impact op je sociale leven die ploegdiensten betekenen, hoeven niet meer gecompenseerd te worden. Het aanbod om deze teruggang in nettosalarij volledig te compenseren is naar mijn mening een royaal gebaar van je werkgever.'

Elise Vermeeren

Wilt u het uitgebreide advies lezen, of is er ook iets mis met uw salaris? Ga naar www.vkbanen.nl/verdienikwelgenoege